

AVRUPA BİRLİĞİNİN ÜNİVERSİTELERDE KAYDETTİĞİ BÜYÜK HAMLE (1)

Çev: Öğ. Gr. Necmi ERYILMAZ

Fakültelerde Avrupa kurları sayısı bir yılda % 50, Ortak Pazar sorunları üzerine yapılan doktora tezleri % 60 artmıştır.

Avrupa Topluluğu Enstitüsü (2) üniversite incelemeleri için yakınlarda Topluluğun, A. Birleşik Devletlerin, İngiltere'nin ve diğer birçok Avrupa ülkelerinin üniversitelerinde yapılmış, Avrupa birliği (3) üzerine üniversite mensuplarında büyük bir ilgi uyandıran çok önemli bir anketin sonuçlarını yayınlamış bulunmaktadır. Bu incelemeden 1965 - 1966 ders yılında fakültelerde verilen özelleştirilmiş Avrupa kurlarının geçen seneye oranla % 50, Avrupa birliği üzerine hazırlanan tezlerin % 60 artmış olduğu tesbit edilmektedir.

1 — Avrupa kurları sayısındaki artış

Avrupa birliğinin üniversitelerde kaydettiği önemli hamle, 1964 - 1965 ve 1965 - 1966 ders yıllarında okutulan özelleştirilmiş Avrupa kurlarının sayısını gösteren aşağıdaki tablodan kolayca anlaşılmaktadır.

- (1) Bu yazı **Communauté européenne** dergisinin Eylül 1966 sayısının 11 ve 12. sayfalarındaki «L'intérêt des universitaires pour l'intégration européenne connaît un remarquable essor» başlıklı yazıdan çevrilmiştir. (Çeviren).
- (2) Amacı Avrupa sorunları üzerine yapılan incelemelerin sayısını çoğaltmak olan özel bir kurum. Bu gayeyle Enstitü kollokyumlar düzenler, üniversitelerin ilgili kürsülerine veya araştırma merkezlerine mali yardımda bulunur. Bülteninden ayrıca bu sene «Avrupa'da Eğitim» konulu bir inceleme yayınlamıştır (Bak: «Communauté européenne» mart 1966 sayısı). Enstitünün idare heyeti L. Armand, P. Campilli, Dino Del Bo, A. Donner, P. Formentini, W. Hallstein, E. Hallstein, E. Hirsch, J. Monnet'den kuruludur; başkanı Max Kohnstamm'dır.
- (3) (intégration européenne) terimine karşılık (Avrupa birliği) terimini uygun bulduk (Çeviren).

Fakültelerdeki Avrupa Kur ve Seminerleri (4)

	1964-1965 Ders Yılı	1965-1966 Ders Yılı
Fransa	59	69
Belçika	17	26
Almanya	32	40
İtalya	10	21
Hollanda	4	10
İngiltere	11	32
İsviçre	12	17
Toplam	145	215

Tablodaki rakamlar aşağıdaki açıklamalarla daha iyi anlaşılacaktır:

Fransa'da: Yayılma devam ediyor

Avrupa sorunları üzerine yapılan öğretim Fransa'da yayılmaya devam etmektedir. Yalnız bu sene Paris Hukuk ve İktisadi İlimler Fakültesinde Avrupa sorunları üzerine düzenlenen kur ve seminer sayısı ile baş yeri işgal edemediği halde taşra üniversitelerinin adı geçen kurlarında belirli bir artış görüldüğünü kaydetmek ilgi çekici bir şey olacaktır. Hukukta lisansın 4. sınıfında zorunlu olarak okutulan «Avrupa Kurumları» isimli kurlara ek olarak, onbir üniversitenin müfredat programında en az iki Avrupa iktisadi ya da hukukuna ilişkin kurlar yer almış bulunmaktadır. Özellikle Grenoble, iktisadi ilimler öğrencilerine programındaki dört kur vasıtasıyla bir «Avrupa İktisadi Sertifikası» vermektedir. Lille, Lyon, Nice, Nancy, Rennes, Strasbourg üniversiteleri öğrencilerine Avrupa sorunları üzerine üç doktora veya lisans kuru teklif ediyorlar. Siyasi konularda incelemeler yapan enstitüler de Avrupa sorunları üzerine birçok kur ve seminerler düzenlemektedirler. Paris ve Grenoble üniversiteleri öğrencilerine azami sayıda uzmanlık kur ve seminerleri sunarken Aix,

(4) Bu kurlara, (Bologne, Bruges, Bruxelles, Fontainebleau, Genève, Liège, Louvain, Luxembourg, Nancy, Paris, Saarbrücken, Strasbourg, Turin) gibi kesin olarak ulusal bir öğretim çerçevesine kaydedilemeyen, Avrupa sorunlarını inceleme enstitülerinin özelleştirilmiş öğretimlerini de eklemek gerekir.

Bordeaux, Lyon ve Strasbourg üniversitelerinden her birinde bir kur veya seminer mevcuttur. Nihayet Fransa için, dekanları veya profesörlerinden biri tarafından temsil edilen Hukuk ve İktisadi İlimler Fakültelerinden müteşekkil, gayesi fakültelerde Avrupa birliği sorunları üzerine yapılan inceleme ve araştırmaları artırmak olan Avrupa Toplulukları 'İnceleme Komisyonu'nun büyük faaliyetlerini de kaydetmek gerekir. Bu komisyon fakültelerin herbirinde Avrupa Toplulukları üzerine belgeleme merkezleri kurulmasına önayak olmuştur. Söz konusu komisyon çeşitli üniversitelerde konuşmalar ve Avrupa günleri de düzenler; Topluluğun sorunları hakkında en iyi şekilde bilgi vermek için üniversite mensupları ile Avrupa Toplulukları ilgilileri arasında yakın temasları kolaylaştırır. Özellikle siyasal bilimler profesörlerini kapsayan ve gayesi Avrupa birliği oluşumunun siyasal bilimler açısından incelenmesini teşvik olan ayrı bir komisyon daha mevcuttur. Bu Komisyon'un önayak olmasıyla eylül 1966 tarihinde Lyon'da «Avrupa Topluluklarında Karar» konulu bir kollokyum düzenlenmiştir.

Almanya'da: Büyük bir başkalık

Almanya'da Avrupa sorunları üzerine yapılan öğretimi belirleyen şey, diğer ülkelerden başkalığıdır. Alman üniversitelerinin sahip oldukları çok geniş özerklik, bu üniversitelerin bünyesi ve üniversiter incelemelerin şekli, profesörlerin diledikleri seminer ve araştırma programları sayesinde derinliğine öğretim yapma olanaklarını buldukları enstitülerin kurulmasını kolaylaştırmaktadır. Tabloya geçirdiğimiz 17 üniversitenin tümünde, bu sene, bünyesinde ya bir kurun, ya bir seminerin düzenlendiği veya enstitünün üzerinde çalıştığı konunun Avrupa görünümünden incelenmesine hasredilmiş bir araştırma grubunun bulunduğu 30 enstitü mevcuttur. Bu enstitülerden birçoğu daha şimdiden Avrupa sorunları üzerinde uzmanlık elde etmişlerdir. Örneğin Hamburg'ta «Kamu Hukuku Enstitüsü»; Münih'te «Avrupa ve Uluslararası Ticaret Hukuku Enstitüsü»; Bon'da «Kamu Hukuku Enstitüsü»; Frankfurt'ta «Yabancı Devletler ve Uluslararası Ticaret Hukuku Enstitüsü»;... vs. bunlar arasında sayılabilir.

Şüphesiz Köln Üniversitesi Avrupa sorunları üzerine yapılan özelleştirilmiş öğretimin sayısı ve bu sorunların incelenmesiyle uğraşan enstitülerin başkalığı ile başta gelmektedir. Bugün hu-

kuki, iktisadi ve siyasi bilimler açısından Avrupa sorunlarını inceleyen enstitülerin sayısı altının üzerindedir.

Hochschul Mannheim'de bir Avrupa Enstitüsü'nün (Europa-Institut) kurulduğunu kaydetmek de uygun düşecektir. Bu enstitü özellikle bir hukuki araştırmalar merkezi durumundadır; fakat Topluluk hukukunun incelenmesini ve interdisciplinaire bir plânla faaliyetini yaymayı gaye ediniyor (5). Geçen seneden beri çeşitli enstitülerin temsilcilerinin kollokyumlar ve Avrupa inceleme günlerinde buluşmalarındaki artışı da işaret etmeliyiz. Buluşmalar özellikle üniversite asistanları seviyesinde daha fazla vuku bulmuştur. Öğrencilerde bu faaliyet Avrupa birliği üzerine yapılan doktora tezleri sayısının artışıyla kendini göstermektedir.

İtalya'da: Öğretim iki misline çıktı

İtalya'da Avrupa sorunları üzerine yapılan öğretim yıldan yıla iki misli artmaktadır. Geçen sene ortaya çıkan, seminerler ve geleneksel disiplinler dışında kurlar şeklinde İtalyan üniversitelerinde gittikçe artış kaydeden bir evrimin neticesidir bu. Bu evrim özellikle hukukçular arasında gerçekleşmektedir. Bari, Catania, Pisa ve Siena üniversitelerinde bu sene beş Avrupa hukuku semineri ihdas edilmiştir.

Hukuk profesörlerinin çoğu italyan hukuk düzeninin Avrupa Topluluğu hukukuna uydurulması sorunlarına büyük ilgi göstermektedirler. Bu konuda biri 1965 kasımında Bruxelles'de öteki 1966 şubatında Roma'da olmak üzere iki önemli toplantı yapılmıştır. Bu toplantıların sonunda profesörler, italyan hukuk düzeninde kanun hâkimiyetini yansıtan, Topluluk ilkelerine uygun bir kararı da onaylamışlardır. Bundan başka, hukukçular ve iktisatçıların Avrupa Topluluğu sorunlarına ünsiyet kesbetmeleri için düzenlenen Avrupa günlerinin sayısı da gittikçe artmaktadır. Bütün bu ilgiler öğrencilerde son sınıfta Avrupa sorunları üzerine hazırlanan tezlerin sayısında yükselişle tezahür etmektedir.

Belçika'da:

Son iki senede birçok Avrupa sorunlarını inceleme merkezlerinin kuruluşu, üniversitelerde Avrupa kur ve seminerlerinin

---

(5) Institut für das Recht der europäischen Gemeinschaften - Avrupa Topluluğu Hukuku Enstitüsü (Çeviren).

hissedilir derecede artmasına yol açmıştır. Özellikle Louvain Üniversitesi'nde Siyasal ve Toplumsal Bilimler Enstitüsü'nün ve iki lengüstik bölümünün Avrupa birliği sorunlarına gösterdikleri yeni ilgiyi kaydetmek gerekir. Bruxelles ve Liège'de de özelleştirilmiş kurların sayısı artmaktadır. Öte yandan öğretimin genişlemesine bağlı olarak birçok kollokyumun düzenlenmesi bu merkezlerin faaliyetini karakterize etmektedir. Örnek olarak, Bruges'de «Yarının Avrupası ve Sorumlulukları»; Bruxelles'de «Doğu- Batı İlişkileri»; Liège'de «Avrupa Topluluklarının Birleştirilmesi»; Louvain'de «Sendika Kuruluşları ve Ortak Pazar» gösterilebilir.

Hollanda'da:

Amsterdam ve Leiden Üniversiteleri'nin Avrupa sorunları üzerindeki çalışmalarına ek olarak, Hollanda üniversiteleri ve yüksek okullarının tümünde (Groningen, Rotterdam, Tilburg, Utrecht) Avrupa birliği üzerine verilen kurlarda bir artış kaydedilmiştir. Geçmiş senelerde olduğu gibi, Avrupa'nın birleştirilmesi sorunlarına hasredilmiş bir üniversite sonrası kur da mevcuttur. Bu sene bu kur Leiden Üniversitesi ve Rotterdam İktisadi İlimler Yüksek Okulu tarafından ortaklaşa yürütülmektedir. Avrupa Enstitüsü'nün (Europa - Institut) yanı sıra, 1966 - 1967 ders yılından itibaren Amsterdam'da, Avrupa birliği üzerine uluslararası bir kurun ihdasını da kaydetmek gerekir.

İngiltere'de: Önemli yayılma

Çeşitli İngiliz üniversitelerinde Avrupa sorunları üzerine yapılan incelemelerin bu sene kaydettiği büyük gelişmeyi bildirmek ilgi çekici olacaktır. Avrupa kurları sayısı 11 den 32 ye yükselmiştir. Bu kurlar özellikle Londra İktisat Okulu (London School of Economics) ve bünyesinde bir üniversite sonrası Avrupa sorunlarını araştırma merkezi kuruluşunun da bulunduğu Sussex Üniversitesi'nde çok ve çeşitlidir. Beş üniversitede (Exeter, Lancaster, Leicester, Manchester, East Anglia) yeni öğretim programlarının ihdasını da kaydetmeden geçemiyeceğiz. Saydığımız üniversitelerin üçünde bu öğretim —Exeter'de «undergraduate» (6),

---

(6) undergraduate: yüksek öğretim dönemi
graduate: lisans sonrası öğretim dönemi
postgraduate; doktora öğrenimi dönemi .(çeviren)

Leicester ve Reading'te «postgraduate» ⁽⁶⁾ seviyesinde— eksiksiz bir inceleme ve Avrupa uygarlığı programı şeklini alıyor. Avrupa sorunları üzerine yapılan kurların çoğu (M.A.) ⁽⁷⁾ adayı öğrenciler içindir ve sonunda bu öğrencilerden Avrupa konuları üzerine bir tez hazırlamaları istenmektedir. Bu incelemelerin kayda değer, özellikle siyasal ve toplumsal bilimler için bilinmesi gereken, başka bir özelliği de interdisciplinaire vasıflarıdır. Uluslararası İlişkiler Kraliyet Enstitüsü'nün (Royal Institut of International Affairs) özel şubesi «Özelleştirilmiş Avrupa İncelemeleri Merkezi» (Centre of Advenced European Studies) ve «İngiltere Uluslararası ve Mukayeseli Hukuk Enstitüsü»nun (British Institut of International and Comparative Law) Avrupa birliği üzerine araştırma programlarının birbirine paralel olarak genişlediği de müşahade edilmektedir. Üniversite mensuplarının Avrupa birliği olayının incelenmesine gösterdikleri ilgi, İngiltere üniversitelerinde Avrupa sorunları üzerine yapılan öğretimin ihdasının müzakere edildiği kasım 1965 ve mayıs 1966 da Londra'da yapılan iki toplantının organizasyonu ile da açıkça ortaya çıkmıştır. Bu iki toplantıda profesörler, özellikle Avrupa incelemelerinin üniversiter kariyerin hangi safhasında başlamasının uygun olacağını tartışmışlardır.

İsviçre'de:

Üniversiteler de Avrupa sorunları üzerine yapılan araştırmaları yoğunlaştırmışlardır. Yedi üniversiteden beşi Avrupa birliği üzerine en az iki kur veya bir kur ve bir seminer yapmaktadır.

2 — Araştırma çalışmalarındaki artış

Avrupa birliği üzerine yapılan öğretimin artışına paralel olarak, bu sene, araştırma çalışmaları ve özellikle doktora tezleri sayısında da bir artış göze çarpmaktadır. Yazının sonundaki tablonun sol sütununda görülen 1965 ve 1966 yıllarında hazırlık safhasında, sağ sütununda aynı yıllar zarfında hazırlığı bitmiş tezlerin sayısı da bahsedilen artışı yanıtlamaktadır.

---

(7) M. A. (Master of Arts): Edebiyat, Felsefe, Hukuk, İlâhiyat,.. gibi sosyal bilimler üzerine yapılan mastır (Çeviren).

Master of Sciences: Matematik, Fizik, Kimya,.. gibi fen bilimleri üzerine yapılan mastır (Çeviren).

Doktoralar

Tablodaki rakamların yorumunu yapmadan önce ilk iş olarak, çeşitli üniversite sistemlerini göz önüne alarak, doktora tezi terimiyle ifade edilmek isteneni açıklamak yerinde olacaktır.

Fransa için söz konusu olan rakamlar devlet doktorasını ve (troisième cycle) denilen doktorayı kapsamaktadır. Hukukta, iktisatta veya siyasi bilimlerde devlet doktorası, tahsil süresi dört sene olan «lisans»ın devamıdır; en az iki yıllık ek inceleme ve orijinal bir tezin müdafaa edilmesiyle elde edilir. (Troisième cycle) doktorası da denen «uzmanlık doktorası» (doctorat de spécialité) 1963 de ihdas edilmiştir. Bu doktora da en az iki yıllık bir incelemeyi gerekli kılmaktadır. İlk sene, seçilen uzmanlık sahasının araştırma tekniklerini öğrenmeye; ikinci sene ise bir tez hazırlığına ayrılmıştır. 1966 da sekiz fakülte (Aix, Lille, Lyon, Montpellier, Nancy, Paris, Poitiers, Strasbourg) Avrupa sorunları üzerine uzmanlık doktorası vermiştir. Bu uzmanlık doktorası sağlam bir araştırma bilgisi gerektirir; (concours d'agrégation)'a katılmaya bir hak sağlamaz ⁽⁸⁾.

Almanya'da; Hukuk, iktisat ve siyasi bilimlerde doktora normal son sınıf imtihanlarından sonra gelir. İki yıllık ek bir inceleme, sözlü bir imtihan ve orijinal bir tezin hazırlanmasını gerektirir. Tabloda belirtilenler bu tezlerdir. İleri araştırma çalışmalarını takibeden öğrenciler yüksek öğretimde öğretmenlik mesleğine yol açan Yetkilendirme (Habilitation) denen ikinci bir tez de hazırlayabilirler. Bu Yetkilendirme tezleri de tabloda gösterilmiştir.

Belçika için, iktisadi, toplumsal ve siyasal bilimlerdeki doktora tezleri tabloya geçirilmiştir. Bu bilimlerde yapılan doktora dört yıllık öğretimlerin mezuniyet diplomasından sonradır. Genellikle orijinal bir tezin hazırlanmasından iki yıl sonra elde edilir. Yüksek öğretimin (agrégation) tezlerini de tabloya kaydettik. Agrégation tezi doktoradan sonra hazırlanır ve üniversiter kariyere girişi sağlar.

İtalya'da; hukuk, siyasal bilgiler veya iktisat ve ticarete yapılan doktora dört yıllık öğrenim diploması alındıktan sonradır.

---

(8) concours d'agrégation: bir heyete veya öğretmenliğe kabul müsabakası. (Çeviren)

Doktora için bir sözlü imtihanı başarmak ve bir tez hazırlamak gerekir. Tabloya göz gezdirildiğinde hazırlık safhasında ve bitmiş olan tez sayısının aşağı yukarı eşit sayıda olduğu görülür (72-71); bu durum bu tezlerin normal öğrenim sonu diplomasına dahil olduğunu göstermektedir.

İngiltere için söz konusu olan rakamlar, Master degree (Master of Arts veya Master of Sciences) ⁽⁷⁾ ve (Doctor's degree)-yi ⁽⁹⁾ kapsamaktadır. Master's degree, üç veya dört yıllık bir yüksek öğretimin ilk döneminin devamıdır. Bir veya iki yıllık ek öğrenim sonunda seçmeli bir imtihan veya bir tez savunması sonucu başarıya ulaşıldığında da elde edilebilir. (Ph. D.) ⁽¹⁰⁾ da denilen «doctor's degree», orijinal araştırma çalışmalarının yayınlanmasından sonra verilir ve yüksek öğretimde öğretmenlik yapma hakkını da sağlar.

Amerika Birleşik Devletleri'nde; (B.A. veya B.Sc.) ⁽¹¹⁾ diploması ile onaylanan «undergraduate» ⁽⁶⁾ öğretim döneminden sonra öğrenciler, önce mezuniyetinde imtihanlar bulunan en az bir yıllık incelemeden geçilerek ulaşılan «Master of Arts» veya «Master of Sciences» ⁽⁷⁾ öğretim dönemine; sonra yeniden iki yıllık incelemeden geçilerek ulaşılan Doctor's degree ünvanına sevkeden «graduate» ⁽⁶⁾ öğretim dönemine başlayabilirler. Amerika B. Devletleri için aşağıdaki tabloya kaydedilen tezler işte bu tezlerdir.

Yukardan beri bütün bu sıraladıklarımız, özellikle ülkeler arasında karşılaştırma yapılmak istendiğinde, tablonun rakamlarını azami ihtiyatla yorumlamaya yetecektir.

Konuların seçimi

Araştırmacıları çeken kutuplara gelince, ilkin yıldan yıla aynı büyük eğilimlerin ortaya çıktığını belirtmek uygun olacaktır. Geçen sene en çok incelenen konular net bir sayısal artışla gene rağbette (rekabet ve vergileme 38 e karşı 68, tarım 21 e karşı 39, topluluk ve ulusal hukuk raporları 24 e karşı 48 tez, adalet mah-

---

(9) Doctor's degree: doktor; doktora yapmış kimse; doktorluk ünvanı. (Çeviren)

(10) Ph. D.: İngiltere ve Amerika'da bütün bilimler üzerine doktora yapanlara verilen ünvan (Çeviren).

(11) B. A.: Sosyal bilimlerde lisans öğretim derecesi.

B. Sc.: Fen bilimlerinde lisans öğretim derecesi (Çeviren).

kemeleri 18 e karşı 27). Fakat bu büyük ilgi alanları yanında incelenen konuların çeşitleri ve sayılarında da bir artış görülmektedir. Avrupa birliği karşısında çeşitli toplumsal görünüşler gibi, mesleki - sendikal - siyasi - ulusal sahalardaki tutumlar da üzerinde çalışılması gereken pek çok konuya zemin hazırlamaktadır (24 tez ve 28 eser), para sorunları (31 tez) ve dünyada Avrupa Toplulukları'nın yeri (24 tez, 12 eser). İktisatçıların Avrupa birliği sorunlarını daha az kuramsal bir görüşle inceleme eğiliminde olduklarını kaydetmek gerekir. Sektörüne göre incelemeler artabiliyor veya azalabiliyor: bölgelerin topluluğun yeni iktisadi beraberliğine uyumu (13 tez), sınai yapının değişimi (24 tez), Topluluk-ıç i ve dış i ticari değiş tokuş (20 tez); fakat iktisadi incelemeler gene de hukuki incelemelerden daha azdır.

Bu sene çeşitli ulusların özel araştırma sahalarındaki tercihlerinde de bir değişmezlik farkedilmektedir. Almanlar rekabetin ortaya çıkardığı birçok sorunlara bağlı kalmaktadırlar (33 tez), Fransız ve İtalyanlar tarımsal sorunlara (tarım üzerine 17 İtalyan tezi), Hollandalılar uluslarüstü hukuki ve siyasi sonuçlara karşı daha duyarlı görünmektedirler. Üye olmayan ülkelerin Avrupa birliği üzerine yapılan araştırmalara getirdiklerini de işaret etmek uygun düşer. Bu Topluluk dış i araştırmacılar sayesinde Avrupa birliği gerçek boyutlarına ulaşıyor. Çek ve Polonyalıların Avrupa fenomeninin çok çeşitli görünüşleri üzerine eğildiklerini tesbit etmek oldukça ilgi çekicidir. Avrupa Parlâmentosu, Benelux ülkeleri ⁽¹²⁾, Avrupa birliği, Avrupa Ekonomik Topluluğu'ndaki Afrika Devletleri Derneęi, Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun (C.E.E.) üçüncü ülkelerle ilişkileri,... vs. üzerine Polonya tezlerinin sayısı artırılmaktadır. Anglosakson üniversite mensuplarının Avrupa birliğine gösterdikleri ilgi daha ziyade siyasi bilimler açısından olmaktadır (Avrupa birliği karşısında tutum üzerine 11 anglo-amerikan tezi). Fakat araştırmaların sayısı iktisatta olduğu kadar hukukta da oldukça değişik yönlerde gelişmektedir. Çok yayılmış olan «Avrupa Toplulukları ve Dünya» başlığı, Avrupa birliği uzantısına ve bunun ortaya çıkardığı iktisadi ve siyasi sonuçlara çeşitli ülkelerin gösterdikleri dikkati yansıtmaktadır.

---

(12) BENELUX ülkeleri: Belçika, Hollanda ve Lüksemburg tarafından biri para diğeri gümrük üzerine 1943 ve 1944 de Londra'da yapılan antlaşma ile kurulan ekonomik birliğe dahil ülkeler (Çeviren).

İncelenmiş konularda tezlerin bazan birbiriyle çakıştığı ve hattâ, özellikle Topluluk üyesi ülkelerde hazırlanan, bilhassa doktora tezlerinin aynen tekrarlandığını da burada belirtmek gerekir. Böyle durumlarda araştırmacılar ve öğrenciler dokunulmamış sahalarda incelemeler yapmaya ancak teşvik edilebilirler. Topluluk Enstitüsü'nün üniversite incelemeleri için çıkardığı bülten bu gibi durumlarda araştırmalara gereken hızı sağlamaya yaramaktadır.

T e z l e r

	Hazırlanıyor		Bitmiş		Toplam	
	1965	1966	1965	1966	1965	1966
Almanya	150	166	22	36	172	202
Belçika	12	14	—	1	12	15
Fransa	85	100	19	25	104	125
İtalya	18	72	26	71	44	143
Hollanda	8	12	—	6	8	18
İngiltere	12	15	2	—	14	15
İsviçre	2	10	—	4	2	14
Polonya	—	9	—	—	—	9
Avusturya	—	5	—	—	—	5
Amerika B.D.	14	29	3	4	17	33
Yunanistan	—	5	—	—	—	5
Toplam	301	437	72	148	373	585